

Dofinansowano ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach

Treści zawarte w publikacji nie stanowią oficjalnego stanowiska organów Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach.

Jak bezpiecznie pozbywać się elektrośmieci

Elektrograty non grata

Najnowsze badania podają, że rocznie w Polsce z samych przetworzonych starych lodówek mogłoby powstać 30 tys. samochodów i 850 wagonów kolejowych. Nasz problem z elektrośmieciami, czyli niedziałającymi urządzeniami elektrycznymi i elektronicznymi, ma dwa źródła. Pierwsze to wykształcony jeszcze w czasach komunistycznych nawyk przechowywania wszystkich urządzeń „na wszelki wypadek”. Drugie to podążanie za trendami i nadmierne kupowanie dóbr w realiach gospodarki rynkowej. Tymczasem sprzętu elektronicznego nie można bezkarnie wyrzucać bez konsekwencji dla środowiska naturalnego.

Co roku Polacy wytwarzają ok. 200 tys. ton elektrośmieci. Większość z nich to tzw. duże AGD (zmywarki, lodówki, pralki). 80 proc. z nich nadaje się do recyklingu, ale na razie przetwarzanych jest tylko 60 proc. Tymczasem według Eurostatu zużyte urządzenia są najszybciej rosnącym typem odpadów z przyrostem 5 proc. rocznie. Zepsuty sprzęt elektroniczny i elektryczny (ZSEE) łatwo rozpoznać, bo na każdym widnieje symbol przekreślonego kosza na śmieci oznaczający, że nie można tych urządzeń wyrzucać do przydomowych śmietników – są odpadami niebezpiecznymi. Stanowią duże zagrożenie dla środowiska i ludzi, ponieważ firmy wykorzystują do ich produkcji różne szkodliwe substancje, jak rtęć, brom czy kadm.

Rtęć, stosowana w świetłówkach, po przedostaniu się do zbiorników wodnych, a później do organizmu człowieka, może spowodować zaburzenia wzroku, słuchu, mowy, koordynacji ruchów i połykania. Związki bromu, powszechnie wykorzystywane przy produkcji komputerów, powodują u ludzi i zwierząt schorzenia układu rozrodczego oraz problemy neurologiczne. Innym pierwiastkiem zawartym w sprzęcie elektrycznym jest kadm, który nieodpowiednio składowany zaburza czynności nerek, powoduje chorobę nadciśnieniową i zmiany nowotworowe. Freon, związek znany jako jeden z winowajców globalnego ocieplenia – niszczy powłokę ozonową – wciąż jest zawarty w wielu starszych lodówkach i klimatyzatorach. Podobnie azbest – niby wiedza o jego rakotwórczym działaniu

na układ oddechowy jest powszechna, a mimo to urządzenia, w których jest wykorzystywany jako izolator, wciąż są niewłaściwie utylizowane.

NOWA ELEKTROUSTAWA

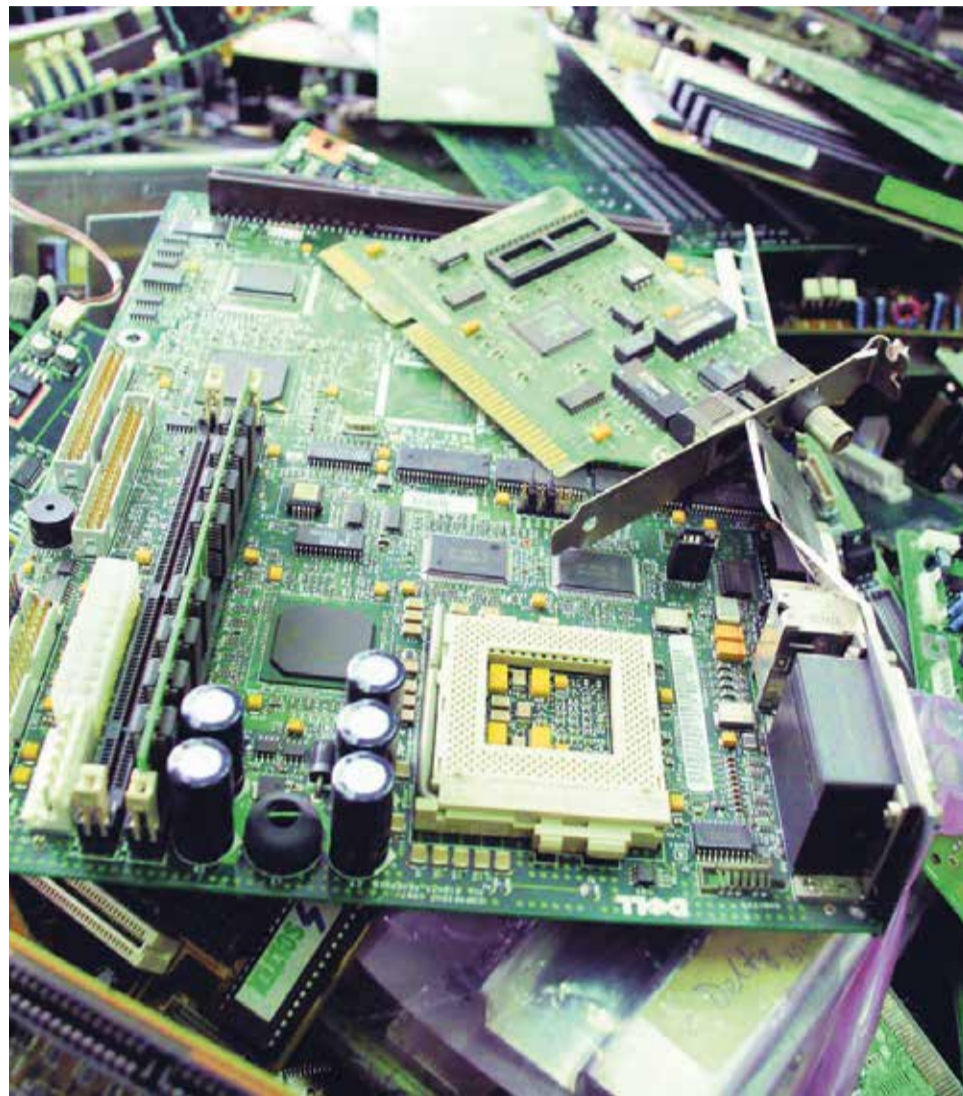
Nowa ustawa o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym z września 2015 roku nakłada na sklepy z elektroniką obowiązek przyjmowania od klientów elektrośmieci. Dostawcy i dystrybutorzy tego rodzaju urządzeń będą też prawnie zobowiązani do nieodpłatnego odbioru starego sprzętu przy kupnie bądź dostawie nowego. W przypadku małych elektroodpadów (gdzie żaden z wymiarów nie przekracza 25 centymetrów) każdy sklep o powierzchni co najmniej 400 metrów kwadratowych musi je przyjąć bez konieczności zakupu nowego sprzętu.

Ustawa jednak nakłada też obowiązki na konsumentów. Zgodnie z nią urządzenia, do których działania potrzebny jest dopływ prądu elektrycznego lub obecność pól elektromagnetycznych, poddawane są obowiązkowi zbierania, odzysku i recyklingu. Zatem wszelki sprzęt, jak lodówki, pralki, zmywarki, mikrofalówki, po zużyciu nie może być wyrzucany do zwykłych koszy na śmieci, tylko musi trafiać do punktów odbioru elektrośmieci. Za wyrzucenie ich do śmietnika grozi kara grzywny do 5 tys. złotych.

Od stycznia 2018 roku ustawa wprowadza podział sprzętu elektrycznego i elektronicznego na sześć grup (do końca przyszłego roku nadal będzie obowiązywał podział na 10 grup). Z roku na rok ma też rosnąć odsetek odzyskiwanych urządzeń. Ustawa zakłada, że w latach 2016–2020 poziom ten będzie wynosił nie mniej niż 40 proc. masy sprzętu wprowadzonego w trzech poprzednich latach, a od 2021 roku – 65 proc. masy sprzętu wprowadzonego w trzech poprzednich latach lub 85 proc. wytworzonego zużytego sprzętu. Tak szczegółowe uregulowania są podyktowane dążeniem do osiągnięcia poziomu odzysku elektrośmieci jak w zachodnich krajach Unii Europejskiej.

PUNKTY ODBIORU

Zatroskany o przyrodę obywatel może pozbyć się zepsutych albo starych urządzeń

elektronicznych i elektrycznych na cztery sposoby. Najłatwiej będzie, o czym była już mowa, oddać je do sklepu podczas zakupu nowego sprzętu tego samego typu. Może też odwiedzić je do gminnego punktu zbierania elektrośmieci. Informacje kontaktowe powinny być dostępne w urzędzie gminy. Punkty przyjmują dowolną ilość elektroodpadów. Trzecim rozwiązaniem jest zostawienie sprzętu w serwisie zajmującym się naprawą zepsutych urządzeń, ale tylko gdy koszt naprawy jest wyższy niż cena zakupu nowego urządzenia lub gdy czynności serwisowe są nieskuteczne. Coraz popularniejszym rozwiązaniem jest korzystanie z usług prywatnych firm, których namiary można znaleźć w Internecie. Po skontaktowaniu się z działającym w naszym regionie przedsiębiorcą możemy nieodpłatnie lub za niewielką kwotę oddać mu zużyte urządzenia. Powinny być jedynie odłączone od prądu i opróżnione. Oprócz dużych elektrośmieci firmy zainicjują też małe odpady, np. suszarki, radia itp.

Decydując się na ostatnie rozwiązanie, trzeba sprawdzić wiarygodność kontrahenta, ponieważ polską plagą są skupy złomu i osoby nielegalnie zbierające i demontujące stare urządzenia. Tak zwana mafia śmieciowa wymontowuje jedynie cenne elementy (metale kolorowe, złom), a resztę składników, zawierających metale ciężkie czy freon, wyrzuca na wysypiska. Stąd trafiają one do gleb, wód i powietrza. Dlatego należy starannie wybrać, komu przekazujemy elektroodpady. Tylko zakłady przetwarzania, punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych w gminie oraz odbierający odpady komunalne od właścicieli nieruchomości będą mogli zbierać niekompletne elektroodpady oraz ich części.

DŁUGA DROGA ELEKTROŚMIECI

Elektroodpady powinny być segregowane, a następnie poddane procesom odzysku, recyklingu oraz unieszkodliwienia trujących substancji. Uzyskane tak produkty przekazuje się do zakładów przetwarzania, dzięki czemu mogą być wykorzystywane do produkcji nowych przedmiotów, np. mebli, nowych urządzeń RTV i AGD czy części do samochodów. Można powtórnie wykorzystać ok. 90 proc. składników urządzeń elektrycznych i elektronicznych. Cały proces zaczyna się od naszej decyzji przy pozbywaniu się sprzętu. Jeśli nie wiemy, czy dane urządzenie może wylądować w koszu, szukajmy komunikatu na opakowaniu lub w instrukcji obsługi. Producent powinien informować na temat szkodliwości substancji wykorzystanych w budowie urządzenia i jego wpływu na środowisko naturalne. Jeśli sami nie znajdziemy, zapytajmy o to sprzedawcę.

Gdy już wiemy, że powinniśmy bezpiecznie pozbyć się starego sprzętu, adresy i telefony do miejsc gromadzenia elektrośmieci znajdziemy na stronach internetowych gmin. Są one prawnie zobowiązane informować o lokalizacji punktów zbiórki tego typu odpadów, ale również o sklepach specjalizujących się w sprzedaży RTV/AGD. Na terenie każdej gminy powinien się znajdować taki punkt. Warto też brać udział w organizowanych co jakiś czas przez gminy zbiórkach, o których są z odpowiednim wyprzedzeniem zawiadamiani ich mieszkańcy. Oddanie sprzętu do punktu zbiórki jest bezpłatne.

Kalendarz ekologiczny

**16 października –
Światowy Dzień
Żywności**

Ziemia może wyżywić 12 mld ludzi, a każdy z nich mógłby otrzymać co najmniej 2700 kalorii dziennie, mimo to liczba niedożywionych sięga 840 mln osób. Podczas Światowego Dnia Żywności kładzie się nacisk na kwestie dystrybucji jedzenia w krajach ubogiego Południa i problem jego wyrzucania i marnotrawienia w państwach bogatego Południa. Na początku tego tysiąclecia ONZ wyznaczyła sobie cel zmniejszenia liczby głodujących do 2015 roku o połowę, co okazało się pobożnym życzeniem.

**18 października –
Światowy Dzień
Monitoringu Wód**

Głównym celem tego święta jest popularyzacja wiedzy na temat współzależności występujących na poziomie zlewni, czyli obszarów, z których wody spływają do jednego punktu danej rzeki (jeziora, bagna). Obchody są poprzedzone miesięcznymi obserwacjami lokalnych zlewni. Dzień wprowadziła w 2002 roku – roku czystej wody – America's Clean Water Foundation. Obecnie obchodzony jest na całym świecie.

»

»